

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 364 din 19.07.2023

Dosar nr.: 998/2020

Petiția nr.: 7932/14.12.2020

Petent: Consiliul Național al Dizabilității din România

Reclamat:

Obiect: Petentul reclamă folosirea de către reclamat a termenului de handicapat în cadrul emisiunii Decriptaj, difuzată de RFI România din data de 11 decembrie 2020:

"Adică, omul nu își mai găsește locul potrivit competenței și recunoașterii lui din partea semenilor, ci datorită acestei blesteme și afurisite de cote obligatorii. Punem cote obligatorii de minoritari, de nedreptățiți, de handicapați pentru că și ei trebuie să fie acolo. De ce să fie acolo?"

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul procedural ales al petentei

1. Consiliul Național al Dizabilității din România, cu sediul în mun. București, str. Maior Atanase Ionescu nr. 46, sector 2

Numele, sediul și domiciliul procedural ales al părților reclamate

2.

II. Procedura de citare

3. Prin adresele nr. 1183/12.02.2021 s-a realizat citarea părților în conformitate cu măsurile dispuse având în vedere contextul evoluției situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, cu solicitarea de a fi transmise completări la petiție, respectiv punctul de vedere în scris (precum și orice alte acte sau dovezi), soluționarea speței urmând a se face în lipsă, odată cu exprimarea acordului părților din dosar, în termenul dat.

4. Procedura de citare a fost legal și complet realizată.

5. Procedura de citare a fost reluată prin adresele cu nr. 7418/04.10.2021.

6. Prin adresa nr. 738/31.01.2022, a fost comunicat petentului punctul de vedere depus la dosar de reclamat, în vederea formulării concluziilor scrise.

III. Susținerile părților

Susținerile petentului

7. Petentul formulează memoriul înregistrat la C.N.C.D. cu nr. 7912/11.12.2020, în calitate de organizație de tip federație, formată din organizații reprezentative la nivel național pentru protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități.

8. Concret, în data de 11.12.2020, reclamatul, proaspăt senator AUR, considerat ideologul-șef al partidului, a fost invitatul lui în emisiunea Decriptaj, difuzată de RFI România, redând un extras:

"Rep: Stânga nu trebuie să aibă loc pe scena politică?"

S.L: Bineînțeles că trebuie să aibă loc. Dar să nu fie sufocantă, cum se întâmplă astăzi, când dacă folosești un anumit cuvânt, care este firesc în limba română, brusc el devine cap de acuzare și ești denunțat la Consiliul Național de Combatere a Discriminării.

Rep: Să vorbim puțin despre proiectul dumneavoastră față de România. Colegul dumneavoastră Claudiu Târziu a vorbit despre o "revoluție conservatoare". Ce înseamnă asta?

S.L: Cam ce v-am zis înainte. Noi, dacă avem un adversar pe care l-am identificat în conturul lui bine definit, este acest socialism care vine dinspre Bruxelles și care invocă valorile europene. Valorile europene fiind ideologia de gen, LGBT, transplantul de sex, parteneriatul pentru homosexuali și altele, plus egalitarismul ăsta care împiedică meritocrația. Adică, omul nu își mai găsește locul potrivit competenței și recunoașterii lui din partea semenilor, ci datorită acestei blestemate și afurisite de cote obligatorii. Punem cote obligatorii de minoritari, de nedreptățiți, de handicapați pentru că și ei trebuie să fie acolo. De ce să fie acolo?

Rep: Vedeți că iarăși folosiți un cuvânt care deranjează, cuvântul "handicapat".

S.L: Dar „handicap” este un cuvânt pur românesc! îl găsiți și în DEX.

Rep: Sigur, sunt multe cuvinte în DEX...

S.L: Vedeți ce înseamnă purificarea vocabularului sub molestarea presiunii corectitudinii politice? Nu putem să mai folosim cuvintele limbii române pentru că ni se pun sub obroc, ni se interzic. De ce să ni se interzică? Este un cuvânt firesc în limba mea.

Rep: S-ar putea ca pe unii să îi deranjeze.

S.L: Știu. Atunci folosim eufemismul mincinos de om cu dizabilități psihice sau fizice."

9. Astfel, petentul consideră că mesajul reclamatului este de instigare la ură față de persoanele cu dizabilități, menționând că interviul integral este pe site-ul RFI <https://m.rfi.ro/https://m.rfi.ro/emisiunile-rfi-ro-128454-decriptaj-de-vorba~cu-ideologul-aur-despre-tigani-handicaDati-razboi?fbclid=IwAR0oLTUFCGcwOC6mAOvqQ717JJ-FFJ6Bhzm3MiDYogbOqSZ3NevHiSpjEA>

Sușinerile reclamatului

10. Prin punctul de vedere înregistrat la C.N.C.D. sub nr. 8200/01.11.2021 reclamatul solicită respingerea sesizării ca neîntemeiată.

11. Concret, reclamatul precizează că a făcut referire la persoanele cu handicap, folosind noțiunea de „handicapat”, în accepțiunea Dicționarului Explicativ al Limbii Române, respectiv "1. **(Persoană) care are o infirmitate**. 2. (Persoană, echipă etc.) care este în dezavantaj într-o întrecere (sportivă). V. handicapa."

12. Având în vedere sesizarea petentului, reclamatul dorește a se observa faptul că acesta s-a rezumat la a susține că apreciază că discursul său este unul discriminatoriu și că prin acesta ar instiga la ură față de această categorie de persoane, în condițiile în care nu a utilizat sub nicio formă cuvântul „handicapat” în sens peiorativ, darămite cu

scopul de a discrimina o categorie de persoane ori de a instiga la ură, ci doar pentru a face referire la persoanele cu handicap, luând în considerare că acesta este cuvântul din limba română utilizat pentru a descrie aceste persoane.

IV. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

13. Prevederile legislative și jurisprudența relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

Constituția României:

- **Art. 1 Statul român:** *"(...) (3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.*

(...)"

- **Art. 4 Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni** *"(...) (2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială."*

- **Art. 16 Egalitatea în drepturi:** *"(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*

(2) Nimeni nu este mai presus de lege. (...)"

- **Art. 29 Libertatea conștiinței:** *"(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.*

(2) Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.

(4) În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.

(5) Cultele religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfeline.

(6) Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine."

- **Art. 30 Libertatea de exprimare:** *"(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.*

(2) Cenzura de orice fel este interzisă.

(3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.

(4) Nici o publicație nu poate fi suprimată.

(5) *Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.*

(6) *Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.*

(7) *Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.*

(8) *Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictelor de presă se stabilesc prin lege.”*

O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

- **art. 2 alin. 1:** *”Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”*

- **Art. 2 alin. 8:** *”Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație.”*

- **Art. 15 Dreptul la demnitatea personală –** *”Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”*

Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:

- **Art. 10 Libertatea de exprimare** *”1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.*

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica

divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Art. 14 Interzicerea discriminării: *”Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”*

• **Art. 17 Interzicerea abuzului de drept:** *”Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție.”*

Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale atestă faptul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: *”Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.”*

Recomandarea de politică generală ECRI nr. 15 privind combaterea discursului de ură adoptată de Comisia Europeană împotriva rasismului și intoleranței (ECRI) la 8 decembrie 2015 – extras: *”Având în vedere că discursul de incitare la ură trebuie înțeles în sensul prezentei recomandări de politică generală ca advocacy, promovare sau incitare, sub orice formă, a denigrării, a urii sau a defăimării unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipuri negative, stigmatizare sau amenințare cu privire la o astfel de persoană sau grup de persoane, precum și justificarea tuturor tipurilor de exprimare anterioare, pe motiv de ”rasă”, origine națională, religie, apartenență.”*

Pactul internațional din 1966 privind drepturile civile și politice (ICCPR):

• **Articolul 19:** *”1. Orice persoană are dreptul să-și exprime opiniile fără să intervină. 2. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept include libertatea de a căuta, de a primi și de a transmite informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, pe cale orală, scrisă sau tipărită, sub formă de artă, sau prin orice alt mijloc de comunicare la alegerea sa. 3. Exercitarea drepturilor prevăzute la alineatul (2) din prezentul articol poartă cu sine sarcini și responsabilități speciale. Prin urmare, aceasta poate fi supusă anumitor restricții, însă acestea nu pot fi decât prevăzute de lege și sunt necesare:*

(a) pentru respectarea drepturilor sau a reputației altora;
(b) pentru protecția securității naționale sau a ordinii publice (ordre public)
sau a sănătății publice sau a moralității.”

• **Articolul 20:** „1. Orice propagandă pentru război va fi interzisă de lege. 2. Orice advocacy de ură națională, rasială sau religioasă care constituie incitare la discriminare, ostilitate sau violență este interzisă prin lege.”

Principiile de analiză

14. Dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal, astfel cum se stipulează prin **Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale**.

15. Libertatea de exprimare nu este un drept absolut, aspect reglementat în Constituția României care prevede la art. 53 restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți:

”(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

(2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății.”

16. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare.

17. Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa, libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”.

18. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să îndeplinească următoarele condiții, elemente care sunt analizate în ordinea care urmează:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea norme;
- legitimitatea restrângerii, care trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

19. Prin urmare, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie să fie expres prevăzută de lege (prevedere legală care, la rândul ei, trebuie să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și proporțională cu scopul urmărit¹.

20. Pentru o analiză completă, trebuie analizate punctual cerințele impuse de C.E.D.O., după cum urmează.

Ingerința să fie prevăzută de lege

21. Prima cerință, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

22. Cu toate acestea, Colegiul apreciază că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „*prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la liberă exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație*”.

23. Colegiul apreciază că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

24. Raportat la a doua cerință, **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de aspectul fizic al acestora sau al afecțiunilor de care suferă.

25. Protecția demnității unei persoane aparținând unei categorii de persoane, minorități sau chiar a unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, conținutul declarațiilor publice în discuție, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele prevăzute de art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată:

✓ un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios;

✓ ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de genul căruia îi aparține.

26. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

27. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare **este necesară într-o societate democratică**.

¹ Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801

28. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („*pressing social need*”).

29. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autoritățile naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere.**²

30. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marja de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO³.

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare:

31. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, C.E.D.O. a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, dintre care le redăm pe cele ce urmează:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale;

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător;

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități;

Aplicarea principiilor la spetă

32. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra posibilei discriminări prin încălcarea dreptului la demnitate al persoanelor care sunt încadrate în grad de handicap, prin declarațiile publice din data de 11 decembrie 2020, în cadrul emisiunii Decriptaj, difuzată de RFI România.

33. Concret, în data de 11.12.2020, reclamatul a fost invitatul în cadrul emisiunii Decriptaj, difuzată de RFI România⁴, în calitate sa de senator AUR, printre declarațiile acestuia fiind redate următoarele:

”Rep: Stânga nu trebuie să aibă loc pe scena politică?”

S.L: Bineînțeles că trebuie să aibă loc. Dar să nu fie sufocantă, cum se întâmplă astăzi, când dacă folosești un anumit cuvânt, care este firesc în limba română, brusc el devine cap de acuzare și ești denunțat la Consiliul Național de Combatere a Discriminării.

² Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.

³ Vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49.

⁴ <https://m.rfi.ro/emisiunile-rfi-ro-128454-decriptaj-de-vorba-cu-ideologul-aur-despre-tigani-handicaDati-razboi?fbclid=IwARO oLTUfGcwOC6mAQvQ717JJ- FFJ6Bhzm3MiDYogbOqSZ3NevHiSpjEA>

Rep: Să vorbim puțin despre proiectul dumneavoastră față de România. Colegul dumneavoastră Claudiu Târziu a vorbit despre o "revoluție conservatoare". Ce înseamnă asta?

S.L: *Cam ce v-am zis înainte. Noi, dacă avem un adversar pe care l-am identificat în conturul lui bine definit, este acest socialism care vine dinspre Bruxelles și care invocă valorile europene. Valorile europene fiind ideologia de gen, LGBT, transplantul de sex, parteneriatul pentru homosexuali și altele, plus egalitarismul ăsta care împiedică meritocrația. Adică, omul nu își mai găsește locul potrivit competenței și recunoașterii lui din partea semenilor, ci datorită acestei blestemate și afurisite de cote obligatorii. Punem cote obligatorii de minoritari, de nedreptățiți, de handicapați pentru că și ei trebuie să fie acolo. De ce să fie acolo?*

Rep: *Vedeți că iarăși folosiți un cuvânt care deranjează, cuvântul "handicapat".*

S.L: *Dar „handicap” este un cuvânt pur românesc! îl găsiți și în DEX.*

Rep: *Sigur, sunt multe cuvinte în DEX...*

S.L: *Vedeți ce înseamnă purificarea vocabularului sub molestarea presiunii corectitudinii politice? Nu putem să mai folosim cuvintele limbii române pentru că ni se pun sub obroc, ni se interzic. De ce să ni se interzică? Este un cuvânt firesc în limba mea.*

Rep: *S-ar putea ca pe unii să îi deranjeze.*

S.L: *Știu. Atunci folosim eufemismul mincinos de om cu dizabilități psihice sau fizice."*

34. Colegiul ia act de faptul că petentul, organizație de tip federație, formată din organizații reprezentative la nivel național pentru protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, s-a adresat C.N.C.D. în vederea soluționării cauzei, conform art. 8 din Ordinul nr. 144/2008 privind aprobarea Procedurii interne de soluționare a petițiilor și sesizărilor, solicitând analiza discursului reclamatului pe care-l apreciază drept instigare la ură față de persoanele cu dizabilități.

35. Astfel, Colegiul director reține spre analiză următoarele afirmații indicate de petent: " Adică, omul nu își mai găsește locul potrivit competenței și recunoașterii lui din partea semenilor, ci datorită acestei blestemate și afurisite de cote obligatorii. Punem cote obligatorii de minoritari, de nedreptățiți, de handicapați pentru că și ei trebuie să fie acolo. De ce să fie acolo?,"

36. În drept, în considerarea incidenței obiectului petiției la câmpul de aplicare al O.G. nr. 137/2000 republicată, trebuie precizat că jurisdicția exercitată de C.N.C.D. este administrativ – jurisdicțională ce presupune o procedură specială, care se bazează pe principiul independenței organului care emite actul față de părțile din litigiu, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare.

37. Examinând conținutul petiției și legislația în vigoare, Colegiul director urmează a analiza modul în care mesajul transmis prin declarațiile reclamatului ar fi putut aduce atingere dreptului la imagine a persoanelor cu dizabilități prin lezarea demnității, astfel cum prevede art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

38. Concret, pe fond, Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate personală, iar analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, s-ar impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

39. Având în vedere necesitatea analizei limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul director s-a raportat la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare C.E.D.O.).

40. În scopul de a determina dacă declarațiile reclamatului, obiect al prezentei sesizări constituie un "discurs de ură", element de incitare la ură, Colegiul va examina: obiectivul urmărit de reclamat, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.

41. Obiectivul urmărit de reclamat este important, astfel că se va analiza dacă acesta a dorit să realizeze portretizarea persoanelor cu dizabilități într-o ipostază degradantă, cu incitarea la ură care ar deriva din beneficiile, politicile afirmative de care beneficiază persoanele cu dizabilități tocmai prin prisma afecțiunilor de care suferă. În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

42. Luând act de conținutul articolului, având în vedere modul de adresare folosit, mesajul transmis, Colegiul director constată faptul că reclamatul a urmărit să-și prezinte părerea despre inechitățile care ar deriva din cotele obligatorii impuse pentru anumite categorii de persoane și care ar veni în contradicție cu meritocrația, competențele dovedite și recunoscute din partea semenilor.

Conținutul și contextul în care a avut loc afirmația

43. Colegiul reține că declarațiile reclamatului au fost făcute în public.

44. Trebuie reamintită jurisprudența bine stabilită a CEDO conform căreia, pentru a aprecia existența unei „*nevoi sociale imperioase*”, care să justifice o ingerință în exercitarea libertății de exprimare, **trebuie să se facă distincția între fapte și judecăți de valoare**. Dacă materialitatea primelor poate fi dovedită, ultimele nu se pretează la o demonstrare a exactității lor (a se vedea, printre altele, Cumpănă și Mazăre împotriva României [MC], nr. 33.348/96, § 98, CEDO 2004-XI, și De Haes și Gijsels împotriva Belgiei, Hotărârea din 24 februarie 1997, Culegere 1997-I, p. 235, § 42).

45. Astfel, oricine dorește să-și exercite drepturile în temeiul art. 30 din Constituția României, respectiv art. 10 din CEDO este supus unor obligații și responsabilități, cum ar fi cea de a se abține de la a transmite mesaje care rănesc pe alții fără motiv.

46. În speța de față, mesajul reclamatului transmis în cadrul emisiunii în care a fost invitat este unul despre fapte certe, fără a depăși limitele admise pentru exprimarea conținutului informațional.

47. Astfel, Colegiul apreciază că în prezenta cauză nu s-a depășit sfera libertății de exprimare, modul de exprimare nefiind unul denigrator, care să presupună elemente de incitare la ură îndreptată împotriva persoanelor cu dizabilități.

48. Prin urmare, în cauză nu se justifică limitarea libertății de exprimare în raport cu pericolul social al faptei și cu scopul urmărit, mai ales în condițiile în care nu există elemente de incitare la ură pe criteriul afecțiunii de care suferă persoanele încadrate într-un grad de handicap.

49. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se "hrănește" din libertatea de exprimare**". (ibidem,

pct. 66). Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este o personalitate, opiniile formulate având un larg impact.

Rolul în societate al persoanei, autor al afirmației

50. Colegiul director se raportează în analiza limitelor libertății de exprimare la calitatea reclamatului, în speța de față fiind vorba de un senator, formator de opinie, care, în aprecierea Colegiului a manifestat responsabilitate în ceea ce privește exprimarea în spațiul public, chiar și prin abordarea unui subiect delicat, care a vizat situația persoanelor cu handicap.

51. De asemenea, în luarea deciziei, Colegiul director se raportează la art. 30 din *Consituția României* care asigură libertatea de exprimare, și prevede, în același timp, și limitele acestei libertăți.

52. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice.

53. Cu toate acestea, exercitarea libertății de exprimare comportă și limite, printre acestea regăsindu-se și dreptul la imagine, fapt pentru care este important a se vedea dacă un subiect incomod sau sensibil spre exemplu, contribuie la o dezbatere de interes public.

Concluzii

54. În speța de față, Colegiul director apreciază că subiectul abordat este unul de interes, respectiv măsurile afirmative implementate tocmai pentru sprijinirea acestei categorii vulnerabile în vederea depășirii anumitor dezavantaje, cu care s-au confruntat și se confruntă în societate persoanele cu dizabilități prin prisma handicapului, de care suferă.

55. În ceea ce privește cotele obligatorii, cadrul legislativ național are reglementări specifice în acest sens prin Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată care stipulează la art. 78 alin. 2 următoarele: *"(2) Autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care au cel puțin 50 de angajați, au obligația de a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați."*

56. Conform unei cercetări realizate la nivelul Uniunii Europene⁵, s-a concluzionat că, aproximativ un sfert dintre cetățenii UE cu vârsta de cel puțin 16 ani au declarat că au o dizabilitate care le îngreuește activitățile cotidiene. În calitate de părți la Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, atât UE, cât și statele sale membre s-au angajat să promoveze participarea egală a acestora la viața de zi cu zi. În acest context, UE a adoptat mai multe strategii menite să îmbunătățească viața persoanelor cu dizabilități prin sprijinul acordat statelor membre, cărora le revine

⁵ https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2023-20/SR-2023-20_RO.pdf , pag. 4.

responsabilitatea principală pentru politicile din domeniul incluziunii sociale, al ocupării forței de muncă și al educației.

57. Strategia UE privind drepturile persoanelor cu handicap pentru perioada 2021-2030 a avut în vedere deficiențele identificate în strategia europeană 2010-2020 pentru persoanele cu handicap și stabilește obiective și priorități de acțiune ale UE în domenii precum accesibilitatea, drepturile cetățenilor, calitatea vieții, accesul egal și nediscriminarea și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap.

58. Având în vedere cadrul prezentat, Colegiul opinează că toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze orice formă de expresii sau mod de exprimare, care promovează intoleranța. Se impune astfel descurajarea încălcării dreptului la demnitate, indiferent de calitatea persoanelor, care comit o astfel de faptă.

59. În prezenta speță, Colegiul director decide că afirmațiile reclamate se încadrează în limitele libertății de exprimare, însă consideră utilă recomandarea ca reclamatul să manifeste prudența în exprimare, cu evitarea etichetărilor sau a folosirii termenului de handicapat în sens peiorativ.

60. Astfel, Colegiul director reiterează faptul că este esențial pentru persoanele care se exprimă public **să evite comentarii care pot răspândi și conduce la creșterea intoleranței** (a se vedea Feret v. Belgium (no. 15615/07), Chamber of Judgment of 16 July 2009 – Curtea Europeană a Drepturilor Omului).

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, **cu 6 voturi pentru și 3 împotrivă** dintre membrii prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Nu sunt fapte de discriminare, afirmațiile se încadrează în limitele libertății de exprimare conform art. 2 alin. 8 din O.G. nr. 137/2000.
2. O copie a hotărârii se va transmite părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii:

-

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BĂNICĂ CERASELA CLAUDIA – Membru

DIACONU ADRIAN NICOLAE – Membru

GRAMA HORIA – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

MOȚA MARIA – membru

POPA CLAUDIA SORINA – membru

RAIU CĂTĂLIN RADU – Membru

SĂVULESCU RADU COSMIN – Membru

Red.: C.J. și C.M.I.

Data redactării: 13.02.2024

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit ***O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ***, constituie de drept titlu executoriu.